

Klima- og miljødepartementet

Vår dato:

27.08.2025

Høringssvar NHO Reiseliv til Kulturmiljølovutvalgets utredning med forslag til ny kulturmiljølov, NOU 2025: 3

NHO Reiseliv viser til departementets høringsbrev av 4. april 2024, med invitasjon til å komme med merknader til Kulturmiljølovutvalgets utredning med forslag til ny kulturmiljølov, trykt som NOU 2025: 3. Svarfristen var opprinnelig satt til 15. august d.å., men er senere forlenget til 1. september s.å.

NHO Reiseliv er den største arbeidsgiver- og næringsorganisasjonen for reiselivet i Norge med nærmere 3800 medlemsbedrifter, og har medlemmer innen overnatting, servering, camping, opplevelser, bilutleie, destinasjonsselskaper med mer.

Våre hovedmomenter til forslagene i NOU 2025:3 dreier seg hovedsakelig om momentene om forsikring som blir løftet i kapittel 33 og kan oppsummeres som følger

- NHO Reiseliv mener det er positivt at NOU 2025:3 løfter problemstillingen med vanskene med å få fullverdiforsikret vernede bygg og fremmer løsninger som avhjelper dette.
- Rent prinsipielt mener NHO Reiseliv at deltagere i et forsikringskollektiv som ikke selv blir avlastet noen risiko gjennom deltakelsen, ikke bør pålegges å være med på å betale deler av forsikringen til en forsikringstaker som blir avlastet en risiko gjennom forsikringen (eiere av vernede bygg).
- Det er det offentlige som gir pålegg om et vernet bygg skal restaureres eller gjenoppbygges. Det logiske er da at kostnaden dekkes av den som gir pålegget, altså det offentlige.
- Etter NHO Reiselivs syn er det en bedre løsning om samfunnet som sådan blir belastet de merkostnadene som vil påløpe som følge av at forsikringsselskap skal pålegges å tilby fullverdiforsikring til eiere av vernede bygg. Det er samfunnet som nyter godt av at den norske kulturarven blir tatt vare på. Da er det etter vårt syn mer naturlig at kostnadene ved dette finansieres av fellesskapet, og ikke av en gruppe som tilfeldig har tegnet forsikring i samme forsikringsselskap som en eller flere eiere av et vernet bygg har tegnet forsikring.
- NHO Reiseliv går ikke nærmere inn på hvordan finansieringen i så fall kan skje, men en nærliggende løsning kan være at det årlig settes av midler til et fond som skal dekke de aktuelle kostnadene.
- Skal lovverk knyttet til forsikring endres, er det behov for grundig utredning.

Bakgrunn

De av NHO Reiselivs medlemmer som eier vernede bygg, kjenner seg godt igjen i den problemstillingen utvalget tar opp om vanskene med å få fullverdiforsikret byggene. I den grad de ikke får det, men velger en såkalt førsterisikoforsikring, er det en fare for at den avtalte forsikringssummen (den maksimale erstatningsutbetalingen fra forsikringsselskapet) ikke er satt høyt nok til å dekke en full istandsetting eller gjenoppbygging av bygget dersom det skulle bli aktuelt.

Det strammes stadig inn på kriterier for å få tegne forsikring og det henvises ofte til forsikringsavtalelovens § 3-5 der det er regulert at forsikringsselskap kan unnlate å tegne eller fornye en forsikring når det foreligger «særlige grunner» i forsikringsforholdet. Særlige grunner er blant annet dersom virksomhetene er lokalisert i områder uten tilfredsstillende offentlig brannvern og fredede og verneverdige bygg, herunder bygg som står registrert som kulturminne og bygg som står på riksantikvarens gule liste.

Det å kunne fullverdiforsikre vernede bygg er også viktig av hensyn til finansieringen av eventuelle lån knyttet til byggene. Långivere forlanger gjennomgående at bygget som lånet er knyttet til, er fullverdiforsikret for best mulig sikring av pantet. Utvalgets forslag om at forsikringsselskapene skal pålegges å tilby fullverdiforsikring til eiere av bygg som er vernet, er derfor etter NHO Reiselivs syn et godt forslag.

Utfordringer med definisjoner og forslag om å dekke kostnader

Utvalget foreslår så at i tilfeller der kulturmiljøstyresmaktene gir pålegg om at et vernet bygg skal settes i stand eller bygges opp igjen, skal forsikringsselskapene pålegges en plikt til å dekke de merkostnadene som skyldes at istandsettingen eller gjenoppbygningen skal skje i tråd med de antikvariske retningslinjene som måtte bli fastsatt i forbindelse med pålegget. Tilbudsplikten skal bare gjelde for bygg som er forsikret.

Selv om vi over har nevnt fullverdiforsikring, som sier noe om størrelsen på den totale erstatningsutbetalingen fra forsikringsselskapet, er vi noe usikker på om det er dette utvalget mener at tilbudsplikten skal omfatte, eller om forslaget er begrenset til tilbud om dekning av de merkostnadene som påløper fordi restaureringen eller gjenoppbyggingen skal skje i tråd med antikvariske retningslinjer. I prosaen (utredningen punkt 33.5.1) får man inntrykk av at det er merkostnader som skyldes antikvariske retningslinjer, som skal dekkes. Det samme får man inntrykk av når man leser utvalgets forslag til lovtekst (§ 52).

Av kommentarene til bestemmelsen i lovforslaget (spesialmotivene) går det imidlertid fram at forslaget går ut på at forsikringsselskapene skal pålegges å tilby eiere av vernede bygg fullverdiforsikringsavtaler. Dette er noe mer enn bare å pålegge dem å dekke merkostnader som skyldes antikvariske retningslinjer.

NHO Reiseliv legger på bakgrunn av det ovenstående til grunn at utvalget med sitt forslag mener at forsikringsselskapene skal pålegges å tilby eiere av vernede bygg fullverdiforsikringsavtaler. Det er først når forsikringssummen blir fastsatt på denne måten at alle kostnadene (inkludert antikvariske merkostnader) vil bli dekket. Det vil de ikke nødvendigvis bli med en førsterisikoforsikring. Her dekkes bare kostnader opp til den avtalte forsikringssummen, og denne kan være satt til et lavere beløp enn det en full restaurering eller gjenoppbygging koster.

NHO Reiseliv merker seg at utvalget mener at forsikringsselskapene bare skal pålegges å tilby eiere av vernede bygg en fullverdiforsikringsavtale. Dermed er det opp til eierne av byggene å avgjøre om de ønsker å tegne en fullverdiforsikringsavtale eller ikke. Tilbudsplikten skal bare gjelde i forbindelse med framtidige forsikringsavtaler, og den merkostnaden som forslaget vil påføre forsikringstakerne, ser utvalget for seg at skal inngå som et element i den vanlige premien.

Selv om en del forsikringsselskap ikke tilbyr fullverdiforsikring av vernede bygg, typisk fordi det er for vanskelig å prisette den risikoen som selskapet overtar når forsikringssummen fastsettes på denne måten, skal de etter forslaget likevel gjøre det. Forsikringsselskapene må ved prissettingen av risikoen, på samme måte som i dag, benytte forsikringstekniske prinsipper ved fastsettelsen av premien. Sentrale elementer her vil være sannsynligheten for at det skjer noe med det bygget som forsikres og størrelsen på den erstatningsutbetalingen som i så fall kan være aktuell. Det at bygget har status som vernet, har i seg selv ingen betydning for fastsettelsen av premien. Dette er noe som gjelder allerede i dag.

Det at forsikringsselskapene skal pålegges å tilby fullverdiforsikring til eiere av vernede bygg, betyr ventelig at prisen på forsikringen vil øke. En viktig forklaring på dette er at det mest sannsynlig vil være slik at den totale erstatningsutbetalingen under en fullverdiforsikring er større enn der det vernede bygget er førsterisikoforsikret. I den grad selskapene ikke har tatt inn nok premie til finansiere utbetalingene, vil dette påvirke størrelsen på premien de kommende årene.

Noe som kan være en utfordring ved fullverdiforsikring av vernede bygg, er at bare en liten del av kostnaden ved forsikringen kan premiefastsettes på forhånd. Dette har sammenheng med at sannsynligheten for at kulturstyresmakten gir et pålegg om restaurering eller gjenoppbygging og om arbeidet i så fall skal skje i tråd med antikvariske retningslinjer og innholdet i disse, ikke er mulig å premiefastsette på forhånd ut fra forsikringstekniske beregninger. Grunnen er at dette er forhold kulturstyresmakten avgjør, og noe de tar stilling til først etter at forsikringstilfellet har inntrådt.

Kostnadene ved de nevnte forholdene vil utgjøre en vesentlig del av den erstatningsutbetalingen som skyldes forsikringstilfellet, men er altså noe som det ikke er mulig å fastsette en pris på i forkant. Dermed kan prisen på en fullverdiforsikring av et vernet bygg i utgangspunktet se ganske beskjeden ut, men det kan komme store tilleggskrav for forsikringsselskapet etter dersom kulturstyresmaktene beslutter at det vernede bygget skal gjenoppbygges og at det skal skje i forbindelse med antikvariske retningslinjer som fastsettes i forbindelse med pålegget om gjenoppbygging.

Utvalget mener det er forsikringsselskapene som skal dekke den delen av en restaurering eller gjenoppbygging som skyldes antikvariske retningslinjer. NHO Reiseliv legger som nevnt over til grunn at det er merkostnadene knyttet til det å fullforsikre et vernet bygg, som skal dekkes. Selv om det i utgangspunktet er selskapene som dekker kostandene, vil disse bli sendt videre til forsikringskundene gjennom økte premier. De av forsikringskundene som ikke eier et vernet bygg, vil da være med å betale på en forsikring som kun andre (eiere av vernede bygg) vil kunne nyte godt av.

Det er grunn til å tro at forsikringskundene vil oppleve en slik ordning som urimelig, siden en slik ordning fort kan bli oppfattet som de er pålagt å betale en skatt eller subsidie til eiere av vernede bygg.

Etter NHO Reiselivs syn bør av prinsipp ikke deltagere i et forsikringskollektiv som ikke selv blir avlastet noen risiko gjennom deltakelsen, pålegges å være med på å betale deler av forsikringen til en forsikringstaker som blir avlastet en risiko gjennom forsikringen (eiere av vernede bygg).

Det offentlige pålegger – da bør det offentlige bør ta regningen

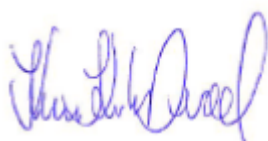
Etter NHO Reiselivs syn er det en bedre løsning om samfunnet som sådan blir belastet de merkostnadene som vil påløpe som følge av at forsikringsselskap skal pålegges å tilby fullverdiforsikring til eiere av vernede bygg. Det er samfunnet som sådan som nyter godt av at den norske kulturarven blir tatt vare på. Da er det etter vårt syn mer naturlig at kostnadene ved dette finansieres av fellesskapet, og ikke av en gruppe som tilfeldig har tegnet forsikring i samme forsikringsselskap som en eller flere eiere av et vernet bygg har tegnet forsikring.

Vi viser her til at dette er i dag den ordningen som i dag gjelder ved pålegg om istandsetting og gjenoppbygging av vernede kulturminner som ikke er forsikret, og som utvalget ikke foreslår noen endring i. Velger man denne metoden også for vernede bygg som er forsikret, blir finansieringsmetoden uavhengig av om det vernede bygget er forsikret eller ikke.

Til dette kommer at det er det offentlige som gir pålegg om et vernet bygg skal restaureres eller gjenoppbygges. Det logiske er da at kostnaden dekkes av den som gir pålegget, altså det offentlige. NHO Reiseliv går ikke nærmere inn på hvordan finansieringen i så fall kan skje, men peker kort på at en nærliggende løsning kan være at det årlig settes av midler til et fond som skal dekke de aktuelle kostnadene.

Med vennlig hilsen

NHO Reiseliv

Kristin Krohn Devold

Adm.dir. NHO Reiseliv

Ole Michael Bjørndal

Fagdirektør næringspolitikk

